

*Українська народна казка
«Яйце-райце». Символіка
казки, відображення у ній
світогляду, звичаїв та обрядів,
морально-етичних принципів
українців.*

Усім дітям та дорослим затишно у пазусі казок. Отак би й слухав про, Колобка, дурня, який будував чарівний летючий корабель, дідову та бабину дочку, мудру дівчину. Про вороних коней з полуменем грив, про чаклунів, що можуть все на світі. І хто б що не говорив, а правда та добро переможе брехню та зло.

Цілепостановка

Визначте завдання сьогоднішнього уроку, виходячи з теми:

- **Попрацюємо над казкою;**
- **Замислимося над проблемою;**
- **Збагатимо нашу мову;**
- **Дізнаємося багато нового і цікавого**

[illegible]

Із запропонованих слів (словосполучень)
обрати ті, які характеризують
народну казку як жанр фольклору.
Пояснити свій вибір.

Пригадаємо

- ✓ Які існують різновиди казок?
(побутові, про тварин, фантастичні)
- ✓ Хто є головним героєм казок про тварин?
(дикі звірі та домашні тварини)
- ✓ Соціально-побутових казок?
(пани, бідні селяни тощо)

Поміркуймо

□ Назвіть головних героїв казки?

Стрілець і Парубок – його син.

Змія, Зміючка.

Миша – жадібна, підступна, хитра.

Жайворонок – жадібний, дурний.

Орел – розумний, чесний.

□ Хто є другорядними персонажами?

Родичі Орла, Золотий Заєць.

Казкова скринька

У казці яскраво простежується міфічна основа і язичницький поділ:

Світ Верхній

(представник - мудрий Орел, родичі якого володіють чарівним Яйцем-райцем);

Середній(земний)

(представник – Стрілець);

Нижній Світ (потойбіччя)

(представники Змія та її родина.
В потойбічному світі панує магія).

Поміркуймо

Аналіз будови (композиції) казки

Твір складається зі вступу і 4 сюжетних частин, кожна з яких має зав'язку, розвиток дій, кульмінаційний момент, розв'язку.

Вступ . Миша і Жайворонок.

I – «Орел і Стрілець» («не роби іншому того, чого самому собі не бажаєш»).

II – «Стрілець і Змія».

III – «Парубок, Змія, донька Змії».

IV – «Парубок і дівчина-Зміючка».

Казкова скринька

Прийом потрійності

✓ Де ви помітили вживання прийому
потрійності?

(Три завдання; три перевтілення Золотого Зайця;
три перевтілення під час втечі).

Робота з текстом (частина «Війна Миші та Жайворонка»)

- ☐ Перекажіть легенду, якою починається казка.
- ☐ Як ви розцінюєте рішення Миші та Жайворонка розпочати війну?
- ☐ Яка була причина такого рішення, чи була вона вагомою?

Вправа «Дерево рішень»

- ✓ Знайдіть та опишіть усі можливі шляхи вирішення конфліктної ситуації та визначте результат кожного з них.

(Наприклад, зайве зерно залишити для посіву на наступний рік, результат – збільшення майбутнього врожаю)

- ✓ Пропозиції щодо вирішення конфлікту не повинні повторюватися

Рефлексія вправи «Займи позицію»

- ✓ Який, на вашу думку, шлях вирішення конфлікту найбільш прийнятний. Обґрунтуйте свою позицію.

Висновок

Отже, вступ являє собою елементи космогонічного міфу про боротьбу між птахами і тваринами, в якій перемагають останні, але лишається живим лише мудрий Орел.

Поміркуймо

- ☐ Пригадайте, як Стрілець відвідував родичів Орла.
- ☐ Поясніть, чому лише батько погодився віддати яйце?
- ☐ Чому вчить цей епізод?
- ☐ А що ж, на вашу думку символізує яйце в народній міфології?

Теоретичні поняття.

Символ- умовне позначення якогось предмета, поняття або явища.

Яйце — символ зародження Всесвіту, Сонця з його весняним відродженням, життя та його безсмертя й воскресіння. У міфах багатьох народів світу саме яйце є світотворчим початком.

У слов'ян яйце було символом сонячного культу, зародження життя, символ бога сонця. Також яйце посідало важливе місце у ритуалах родючості. Звідси писанка на Великдень є символом родючості. В давнину воно символізувало — добро, радість, щастя, любов, достаток.

Яйце — не тільки джерело родючості землі, але й різних щедрот. Воно дає людині не лише необхідність, а й багатство.

Казкова скринька

Фантастичне у творі - це те, чого немає насправді, щось вигадане уявою людини (неймовірні події, магічні предмети, перетворення тощо).

✓ Визначте реалістичні та фантастичні моменти в казці.

Фантастичне – яйце у якому містився весь скот, перетворення звірів на людей та навпаки. Орел підіймав чоловіка у небо; війна між військом царя птиці-жайворонка та цариці-миші, тварини розмовляють людським голосом, весільні шишки перетворюються на голубів.

Підсумуймо

✓ Чого навчає казка «Яйце-райце»?

Герой цієї казки одержав у нагороду за врятування орла якусь річ, але не втримався дорогою і, нехтуючи наказом, розбив її; через це зазнав багато пригод. Тобто казка навчає слухати порад людей, які тобі бажають добра. Також цей твір навчає нас виконувати свої обіцянки.

✓ Поміркуйте чому казка називається «Яйце-райце»?

Відповідь на це питання стає зрозумілим, якщо розібрати назву казки. Райце – має корінь РАЙ, тобто мрія кожної людини. Люди у казках хотіли кращого життя, а в цьому яйці було багато скоту, який колись був найціннішим багатством для селянина. Тобто, це яйце своєрідний рай для селянина.

Підсумуймо

Казка «Яйце-райце» належить до фантастичних казок.

- ❖ Боротьба добра і зла
- ❖ Чарівні предмети
- ❖ Фантастичні перетворення
- ❖ Магічні числа, повтори
- ❖ Вставлені приказки, загадки, легенди
- ❖ Щасливий фінал

Підсумуймо

Прийом «Сенкан»:

1. Іменник (тема)
2. Два прикметники (яке воно?)
3. Три дієслова (що воно робить?)
4. Фраза-висновок з 4-ох слів
5. Іменник-синонім до теми

Наприклад:

Яйце

Золоте, зловіще

Розбивається, несе лихо, приховується

Не повинно дістатися змії

Фантастика

Розставте ілюстрації в правильній послідовності

7

8

9

10

11

12

5, 7, 6, 8, 10, 4,
9, 3, 12, 2, 11, 1

Домашнє завдання:

Прочитати українську народну казку «Яйце-райце».

Усно дати відповіді на питання:

- ✓ Що не могли поділити миша і жайворонок?
- ✓ Хто повідкушував птиці пір'я коло крил?
- ✓ Скільки років стрілець відгодовував орла?
- ✓ Хто дав чоловікові яйце – райце?
- ✓ Хто допоміг загнати скот у яйце – райце?
- ✓ На кого перекинулася зміїна дочка?
- ✓ Кого відправила в погоню змія?
- ✓ На кого перекинулася змія, коли підбігла до річки?
- ✓ Чому парубок забув дівчину?
- ✓ Кого зліпила дівчина з тіста?
- ✓ Чи згадав парубок дівчину?
- ✓ За жанром «Яйце – райце»...

